

"Українська Видавнича Спілка."

Нічого Не Було

Оповіданє А. Каменського.

Переклад з російської мови
Ю. Т. П.

Ціна 15 центів.

Ukrainian Publishing Co. — 2152 W. Chicago Ave.
CHICAGO, ILL.

МУЖЧИНИ!..

Признаки хронічних і первових недуг. Сі долегливості гри заведбаню, ківчать ся свлчайнї зага зним нервован и снї, дєкшн бєжєвїлєм і смєртнє. -- Чи ви:

1. Умученї? 2. Пригнобленї? 3. Завороти голови? 4. Злієні? 5. Болї голови? 6. Брак волї? 7. Слабе травленє? 8. Слаба пам'ять? 9. Корткий віддих? 10. Боязнь? 11. Резинція? 12. Бе соннїсть? 13. Знечуленє? 14. Дрїщі? Всякі похоти? 15. Рани і викиди сїєрї? 17. З темнєнє в очах? 18. Привиди? 19. Відчуванє змїна з горячим перє-трїама? 20. Дрєканє нервїв? 21. Газн жодутка? 22. Бїтє сєрця? 23. Слаба шїркуляція крєви? 24. Змїно і знечуленє рук і нїг? 25. Недстаточна і забарвлена моч? 26. Болї в ухах і ослабєнє долїшнїх частїй тїла? 27. Катар? 28. Напруженє? 29. Слабєстн нїрок і мїхура? 30. Не і вєї нїшї мужєськї терпїня.

МУЖЧИНИ у всїх дорогах жїтя терпїють від нервових недуг, мнєгїх ослабєнь тїла і крєви, тому Ви не повиннї боятїсь щєбн не поснїшити ся вїзвїтати сєго експєрта і спеціяліста мужєських недуг. -- Се Вас нї-чєгє не вєштє!

DR. J. W. HODGENS

35 S. Dearborn, Cor. Monroe St., Chicago, Ill.
Second floor, Crilly Building, Room 208-209

ЗБІРКА
ІВАНА ЛУЧКОВА

"Українська Видавнича Спілка."

НІСЧОНО

Нічого Не Було

Оповіданє А. Каменського.

Переклад з російської мови

Ю. Т. П.

Ціна 15 центів.

NOV
4
1983

Ukrainian Publishing Co. — 2152 W. Chicago Ave.
CHICAGO, ILL.

I.

Одншцов зі стукотом відчинив двері 39-го номера «Виржової гостиници» і в густих хмарах табачного диму, побачив знайому компанію. І з того моменту, як він переступив поріг — він добре се запам'ятав — разом з запахом кахетинського вина, шашлика і шва, розмовою підливних приятелів і стогнучими звуками фістармонії — його охопив порив радісно - смутного чуття.

Він вже цілий послідний місяць відчував якусь туну життєву тугу, котра була вислідом його аналізу свѣта, на котрій він дивив ся «під углом».

А тут несподівано зазвучала нотка товариського приятельства, трошки за високого під впливом горівки, але широкого і беззаботного.

Очікуване розгуляности з певідомою, лоскочущею нерви перспективою наче-б підняло Одншцова, штовхнуло його в відтворені двері і він зразу впадаючи в тон загальної веселости, закричав:

— Привіт чесному кумпаньєству! Привіт неморальному імениннику, бездільнику, гільтаю і п'яниці — Володиміру!

Винувником сего торжества був земський начальник Бабичев, котрій сидів за фісгармонією і з маляковим вигібом своїх рук, грав марш Буланже.

Побачивши Одинцова, він кинув ся до него на зустріч.

— «Пані судова палата» дорого заплатить за свої слова — закричав він, цілюючи Одинцова в оба лиця — налиги її по «другій інстанції!»

І під той час як Одинцов переходив з рук в руки цілюючих його товаришів, що дивили ся на него розіжкеними мокрими взорами приятелів, Бабичев налив дві великі чарки коняку і тримаючи їх в обох руках, торжественно підійшов до Одинцова.

— А се по першому параграфу — говорив він майже насильно вливаючи коняк в рот Одинцову — а се брат по другому.

Одинцов зацізвив ся і сїдане було в повнім ході, фляшки були наполовину вьянті, тарелі з шашликом опустошені з їди. Посеред стола красовала ся велика ваза з товченням ледом котрій також був і в шклянках, заразом з зігнутими шкляними рурками для тягнення напоїв. — Помежи ледом жовтів і золотив ся херес.

Приголомшений двома чарками коняку, але ще тверезий, Одинцов сидів за столом, тягнув зі шкляної

рурки зимну воложність напоїв і пригадаючи себе, вглядав ся і прислухав ся.

Імениник Бабичев так само як раніш вивертав узорчато руки грав той самий марш Буланже і захоплюючись підспівивав:

Гвардійця привела
Зі собою моя сестра.
Дочка знерлась горяче
На кірасірське плече....

Народу було не багато — окрім Одинцова і Бабичева, всього трох: студент - техник Грос, молодий військовий інженер Жуков і начальник корабельної станції, вже в літах, моряк Кітнер. Всі вони були без шлюсоків, сиділи розкинувшись в малюнкових позах, голосно говорили, стукали шклянками, так, що Одинцов дістав спочатку ошукуюче враження, що там була велика кумпанія.

Старий Моряк обнимав за плечі студента, а перед ним стояв Жуков. Молодий інженер з вилазаючим з під камізелки військовою краваткою, щось скоро говорив, махав руками і показував на картах якийсь хитрий фокус - покус.

Маленькі, чорні очинята Жукова хитро підміювали ся на підголенім нерухомім лиці його, а швидкі пальці складали і підтасовували карти. Потім інженер жонглював чарками і палкою, завязував серветки в «чарівний вузел» і все приговорював наче дійсний фокусник.

— Але пассе! Але гон! — Начальник корабельної стації тягнув херес (добрій і дорогій паний) шклянку за шклянкою і завзято підливав студенту Гросу, не моргаючи дивився на інженера біловато-голубими острими очами морського вовка і плескаючи руками, захоплено кричав:

— От, се я вам докажу, цікаво! Клянусь хересом і студентом! Ах! чорт його возьми! Ворочай ногами!... А техник Грос з откритим, добродушним лицем пив херес попереїино з горівкою, стукав кулаком по столу і говорив рівнодушно з ростановкою: — Єрунда! Заліши інженер! Все наше життя се єсть такий фокус з тасовкою і підтасовкою. Так, брате! Пінше вишиїємо. А я тобі докажу, як два рази два, що ти є сам серветка завязана вузлом...

II.

Чумер гостиниці, де зістановився і справляв іменни Бабишев, виходив на тішву сторону вулиці, і в нїм, по контрасту зі спекою, осліплююче сїявнюю з зпротивної сторони, здавалося було не горячо.

Нідійшовши до вікна Одицов побачив цілий ряд татарських скленників. З порохливих вулиць віяло носївниими кавунами і днїями, наваленими кунами коло дверей скленників.

Тут також сидїли підложивши під себе ноги Татари, в круглих аксамитових срумках і Перси в високлих баранковлих шапках. У персїв були загорїли лица, а бороди і назурї пофарбовані в рудо-червону

фарбу. На гарячій від сонця вулиці, переповненої склепиками, групами татар і персів, була майже німа тишина, а з номера гостинниці, де пирували пятеро приятелів, виривався різноголосний голос і острі, стогнучі звуки фісгармонії. Але продавці кавунами були рівнодушні до сего голосу і тільки широколиций рябий татарин, що сидів як раз против Одинцова і дивився на него двома маленькими кропками очей і усміхався широкою усмішкою. Він приплюскував губами, шепотів щось підспівуючи в ріді: «тарам барам» і Одинцов догадався, що татарину і за него весело.

І тут він знова, так само як і раїш, ще по дорозі до гостинниці, зламав себе на думці, що він прийшов сюди не задля іменни Бабичева, не задля встрічки з товаришами, але з однією ціллю нанятися в найнаскуднійшій спосіб і задусити щось в собі в середині, що не давало йому спокою.

Він навіть не знав що то, але йому було ясно, що якась струнка порвалася в нім і що крім безпричинної журби і жалю і обридливости до сих безобразних форм життя, в його мозку запанував якийсь новий, шкідливий і унертний ворог. Сей ворог тримав в тисках його голову і наче-б зняв її його очей мутну оболону і замінив її побільшаючим склом. І те жите, з котрим він раїш мирився, знаходячи в нім якусь гармонію і вірноту пропорції, не сподівано зі всіх сторін полізло йому в очи з рельєфними до боли і крича-

шими деталями безобразности, підкрисленої брехії і протестуючого неравенства сил і положень.

Се все пригадав він лише на хвилину. Ряба татарська морда, подібна на комічну маску, усміхала ся на фоні вуличної тишини і спекти і наче-б заявляла проте, що все іде добрим робом.

І Одинцов, як-би супокоєний, відступив від вікна.

Інженер Жугов, стояв на столі межі чаркамн раком, стараючись удати »танець серед мечів«.

— Браво, капітан! — сказав Одинцов, відступаючи до стола: — але все-ж такі заїзайте зі стола і давайте шиячити...

І злученою тісною товпою імениників і гостей почали говорити голосними, свободними голосами людей, жетрі не мали кого соромити ся.

— До чорта філософію — кричав моряк в лице студенту. — **Поживи так як я, тоді узнаєш, що** жите людське залежить на кождім кроці від дурного случаю...

А для того нема чого мансри показувати і роздумувати: то добре, а то не добре. Все добре, що не перешкадає жити. Ворочай ногами!

— Цілком певно! — сказав Бабичев: — ох, ти милий чоловіяга Грос, «молода — в Саксонії не була».

— А ну все до чорта, не хочу суперечати ся! — сказав студент: — я прийшов сюди не малюнки малювати, але горівку пити.

— А сам бачиш суперечає ся — переходячи на »ти« сказав моряк до студента.

— Панове, про що говорите? — зацікавив ся Одинцов.

— Та ось о чім — сказав Жуков — я »фокуси« показую, а наш дорогий Грос видумує »тости«, та ще які — »за ідею« наприклад.

— Певно, за ід-е-ю! — повторив студент вже трохи »неслухняним« — пияним язиком.

— Сего ще мало — він ще ліпше придумав »за ганьбу інтелігенції« — говорять.

— І се правда: За ганьбу і сором, гуррра! — закричав Грос.

— Ну, маєш! — наче-б сердито, сказав моряк — а ти сам хто?... інтелігент, барин!

— Необшукаєш, стара пісня, — вже спокійно говорив студент — знаємо ми, де раки зимують!

— Послухайти ви, дьяволи! — сказав Бабичев. — Так ви мої іменини честуєте — знову »антімонію« завели...

— Перепрашаю, пробачайте — театральню уміхаючись і підносячи чарку сказав Грос — за здоровле пана земського начальника, народного діяча, що пішов »по слабости« на відпустку, а тепер ніє »херес« з ледом, бренчить на клавикордях і сіяюцього і здорового з відгодованою мордою... Гурра!

— Падлец! — сміючим, опереточним тоном крикнув Бабичев. — Він мені подобає ся!

III.

Від голосного сміху, табачного диму і вишито-го вина Одинцов вже трохи здурманів, але цілковите опьяненє, котрого він так очікував, як на зло не приходило. І цілий той час у него було якесь дивне чутє потрійного приглядуваня і спостереженя, що зауважувало найдрібнійні деталі. Починаючи з людей, шенкового омебльованя і кінчаючи на малюнках етїшого папіру, все рисувало ся перед його очима виразно і грубо — і слова і інтонації виділяли ся і звепіли в вухах, і він дивив ся на всїх, широким і глибоким взором.

— Перестань, приглядати ся до всего, чи тобі не наскучило? — заповів його Бабичев — чорт вас знає, на нове, паче-б умовили ся. Один лізе з »ідеями ріжнимі«. другий з »фотографічним апаратом«... Ну, знова об'єктив навернув? — звернув ся він до Одинцова, що дивив ся на них — вже лїпше возьми нотатку та і пішли, що мов найліпші сили спіячують ся і т. д.

— Ніт, мої папове, хто сидить зі мною тут, найсховає в кишеню ріжні »ганьба інтелігенції« і »фотографічні апарати«. А то дійсно прийде ся закликати Карапета.... (власителя готелю).

— Перекрасна мисл — з Кавказьким татарьким акцентом росночав говорити інженер, віддувши губи — Карапет, дюшамой, хароші чоловік...

І коли через хвилину прийшов господар гостиниці, верменин з гумористично - хитрим, але симпатичним лицем, Бабичев відвів його на бік і з таємни-

чим видом став шопотіти йому щось на ухо. Каранет зник, а Бабичев вернув ся до стола і сказав:

— Средство знайдено.

— Ворочай погами! — сказав моряк — бо ся об заклад, що жєницини.

— Лише одна, але зато здає ся, всім знаєна — Джулета.... Де там ви її знаєте може Наташка, або Машька? Тільки за нею треба буде післати в »Армандію, а покіль-що....

— Він не договорив, як трозчинили ся двері і знова з'явив ся Каранет в супроводі чотирох кавказських горців в довгих черкесах.

Кожний мав якийсь музикальний інструмент в формі мандоліни з круглим корпусом і довгим грифом. Два з них були сліпи, вони закрили свої очи синіми окулярами і йшли похід руки з товаришами. Вони увійшли попарно, дрібною підскокоюю ходою і зрештою вклонили ся на всі сторони. Вони посідали на крісла поставлені в квадрат і мовчки почали нагрожувати свої інструменти, відкинули широкі рукави своїх черкесок і завмерли... Потім разом ударили по струнах.

Заразом з музикою кавказського танцю підняв ся страшний галас, тупіт ніг і стуканє в долоні. Іменинник, гости і навіть сам господар гостиниці раптово врийшли в рух.

Вони помалу підтанцьовували на місці, відбивали долонями такт, і голосні хлопаня перейшли в о-

дин гуркіт з молодецькими, заліхвацькими, крутящими, як вихор, звуками танцю.

Каранет стояв, посеред кімнати, повертав ся на одній позі, плавно розводив руками в воздух і хитро підеміючись і підморгуючи, удавав, що він сам зараз піде в танець.

IV.

Тільки Одинцов нерухомо сидів і приглядав ся. Випитий херес, як і раніш не оняняв його, кров біла до голови і думки летіли з подвійною скоростію. Йому хотіло ся свіжого воздуха і він встав і підступив до вікна. На другій стороні вулиці рябий татарин з маєюкою сміхою на лиці і кілька других татар з сусідних єкленів, зібравшись в товну, дивили ся розширеними очима в вікна гостинниці, і було видко, що вони жадбно ловлять бадьорій, кричашій голос, що як вихор виїтав з вікон.

Вони також легонько пританцьовували і на їх лицях була написана радість. Коли вони побачили Одинцова, то любовно закивали йому і зашопотіли щось подібне до »тарам - барам«.

Одинцов відступив від вікна, мимоволі усміхаючись і несподівано очі його зустрінули ся з очима одного з музикантів.

Він сидів трохи посунувши ся наперед і по лицях других, що до него приглядали є я видко було, що він є головний. Очі, з котрими Одинцов зустрінув ся,

були очима хижака, круглими, без зрачків на пташинім лиці з вузьким, здавтеним чолом і довгим, пригладючим дзюб, носом.

Маленька голова горця повертала ся на всі сторони, перебігала пильним взором то по товаришах — то гостях. А шкляна непроникновенність взору і швидкий рух руки, що бігала по струнах, додавала се му музикантові вид накрученої ляльки.

Два сліпці в синіх окулярах були бліді і їх рамена якомсь дивно опущені.

І в цих опущених раменах, в жалібнім уложеню губ, в непроникновених круглих, синіх окулярах, що відбивали кімнату — відчувало ся непріємне напружене, позір в глибину, яке-сь мертво спостережене і гробова тайна. Було подібно на то, що від них остав ся лише облік в формі черкесок (татарське убранє), блідих лиць і синіх окулярів, а злетівші душі їх носять ся десь в горах Кавказа, серед долин і гірських рощелин.

І помежи відчаяно смілими і дикими звуками струн, цілий час жалібно і надоїшливо звеніла бідна журлива нотка. Ясно, що се звеніла слабощько натягнута струна, але се не приносило дісонансу, не здавало ся випадковостию, але в сполуці з грізним і таємничим рокотом, придавало красний і досконалий вид «завойованої нації».

Відважні поклики до пієсти і безсильні жіночі слези звеніли мішаним акордом.

Одшцов не чув начальника пароплавної стації,

що кожної хвили кричав своє незмінне: »рухай ногу-мач і все дивив ся в бездонні чорні очі. І потрошки в гордім повороті пташиної голови музиканта і по неморгаючому, нерухомому погляді, йому почав ся привиджувати ся дивний визів.

Так як і раньше у голові Одинцова тяжким мольотом стукала кров, котра викликувала в мозку яву-сь напружену, пудну думку. І йому все стало зрозумілим....

Є, без сумніву, се вже та сама «відворотна сторона медалі», котра йому цілий вже місяць привиджувала ся і на котру він завше дивив ся «під углом», ніщо не уходило з під його спостереження. На кождім кроці в щоденних стрічаннях з так званою нинішою масою, він ловив на собі відверті, злобні погляди їх. Ї в пташних очах музиканта, наче-б нерозумних і нерухомих, тепер ясно горіла та сама, звайнома вже Одинцову неприємність, чорна, безпросвітна, не маюча жалості.

Бабичев, інженер, студент Грос і моряк шили десь-де, цілували ся, говорили свобідним звонким голосом, сміяли ся над Карачетом, а Одинцов все сів в невідступною думою і кров, як і раніш стукала йому до голови. І йому здавало ся, що в атмосферу нируючого паньства, в добродішних і без змісту промов, якимсь протестом вриває ся гордий брязкіт струн під пальцями дешевих музикантів. І було щось страшне, пробуджуюче чувства палячого сорому в блідно-сти тверезих, сльїних музикантів і в чистоті синих оку-

лярів, що відбивали в собі янчу компанію і цілу кімнату.

— Дайте-ж музикантам вина — рантowo крикнув Одинцов таким надірваним, істеричним тоном, що всі до него обернули ся.

— Ну, і добре — дамо! — сказав Бабичев, позираючи на него з здивованєм. — Чого ти кричиш «судова палата?»

— Та і дійсно досить музики — сказав студент — а то ви і ради, експльоататори!

Каранет дав знак рукою — і пісня замовкла на обірваний плачущій нотці. Пташина, вертяча голову також застановила ся і її погляд яко-сь дивно загас. Каранет взяв зі стола дві фляшки кахетинського вина, передав сплячам, похлопав їх по плечах і сказав що-сь по грузинськи. І чотири постаті в довгих черкесках, приїдаючи і вклоняючись, випили з кімнати.

V.

В ті самі двері через кілька минут влетіла красива жінчина в величезнім яснім капелюсі і в ажурнім сітчатім убраню, через котре просвічувало ся тіло, виказуюче її повні форми.

Начальник паронлавної станції хитаючи ся, але стараючи ся бути чемним і бадьорим, встав з місця і покрутивши вуса, остановив ся, витріщів на ню свої біляво - сині очі. І в його очах вже не було прямиоти

і суровости морського вовка, але блистали в них при-
страстні звірячі іскорки.

Бабицев спершивсь на крісло цілим своїм гру-
беньким тілом і розставивши ноги сказав:

— Чаруюча, воздушна і з ніг майже валяцца, як
і завше!!!

— Но, нині, Джулеточка, я Вас мушу остеречи
-- побільше простоті... Здійміть ваш капелюх... Ось
так. Потім положіть вані ручки ось тут.

Земський начальник положив її руки на свої пле-
чі (раменц) і закінчив:

— А тепер гарнешько поцілуйте мене, бо я нині
іменинник.

Та, котру звали Джулетою, не соромлячи ся, го-
лосно поцілувала Бабицева, а потім, повернувши-сь
на високих, французських обцасах, поздоровила всіх.
Оцинов знав її тільки по театральній сцені «Арка-
дії», і не міг не зауважити, що вона зблизька, при
дневнім світлі виглядає гірше і старше, як на сцені.

Але все-ж такі в її лиці була та дражняча скри-
та пристрасть монахині, а в сивих равнодушних очах
і в суворім складі губ, та удаюча недоступність, ко-
тхрою вона корила серця молодих кущів і офіцерів.
І він сам мимоволі встав з місця і зтнекуючи протя-
нуту руку Джулеті, представив ся.

— Ага, душка адвокат... дуже приємно — жар-
туючим тоном вимовила Джулета, а на її лиці була
та сама суворість і її рот усміхав ся недоступно і
звично.

В той самій час Бабичев ставши на крісло, що закрішло під його мяспетім тілом і голосно заявив:

— Тепер ми є всі зібрані. Даю під голосованє: чи зоставати ся нам тут, чи віддати ся в руки нашому добрійшому, милійшому і пайгостивійшому начальникови пароплавної станції, властителю чарівного пароплава, що стоїть під паром від рана і очікує на нас, щобби відвезти нас в яке-сь чарівне царство?

— Браво! ворочай ногами! — сказав моряк.

— Пароплав, так пароплав! — весело вимовив інженер Жуков, спиритно і красно становлячись зверх ногами посеред кімнати.

— А ти, судова палата? — спитав Бабичев.

— Я нічого не маю против пароплава, якось невнятно сказав Одинцов, тільки що роспочавший приходити до себе від музики горнів і появи Джулісти.

А студент з откритим добрим лицем закінчив з розстановкою: — І я за чарівне царство. Складіфіковане більшіньство...

VI.

По дорозї до «казенної» пристави, сидячи на фіякрї рядом з інженером, отуманений спекою і некучим запахом куряви, татарьких склепиків з димами, Одинцов відчув приємне чуте душевної теплоти, без самообманства і примушувая.

— Послухай Жуков! — сказав він інженеру — жонгілююццюму палкою по синні возницї — я здає ся,

починаю добирать ся до смаку. Там видко, шенкові етїни давять. А тут добре... І, їй богу, правду я говорю, возниця?

Обернуло ся добродушне татарське лице з маленькими, сміючими очима.

— Бав ся, бав ся, пане, для чого не бавить ся, добре бавити ся! — сказав возниця скорою говіркою, в котрій Одинцову почуло ся знайоме »тарам ба-рам«!

Цілком супокосний Одинцов почав оглядати ся по сторонах. Як раз за його спиною їхав моряк Кітнер і Джулета. Здалека виглядав студенький кашкет Гроса. Біла парасоля Джулети весело блестіла на сонцю, а у моряка ковт був ростібнутий і морський кортик (маленька шабелька) стукав кістяною ручкою по крилу фіякра.

Коли вони виїхали на Волгу, державна пристань була тут, пофарбована в білосіжну краску, сіяючу начищенням металєм періл і дверних ручок.

Пароплав «Стріла» також блестів ріжними прикрасами бортів (боки пароплава), мідяними «баками» кїтла, оббитими сходами і Одинцову сей блескіт пригадував (він сам не знав чому) святковий блескіт вичищених самоварів.

Зїхали ся якось параз всі, і тісною гурмою пішли на пристань по широкому трапу.

Було щось спільного, як показало ся Одинцову, межн еластичністю дощок трапу і стрійної мунстрою

двох матросів, що вибігли їм назустріч і стали позірно при вході на палубу «Стріли».

Легонькі, сніп сорочки з широкими білими відворотами, колихали ся під вітром, відкриваючи здорові і міцні груди матросів.

— Готово? — по начальничому, голосно спитав Кітнер.

— Є! — зазвучала виразна, одноголосна відповідь обох матросів.

— Ворочай ногами!

Під впливом чистого воздуха, вогкого, поволжського вітру і навіть певною гіпнозу сеї «салдатеької» муштри, Одинцов і сам відчув бадьорість, а разом з нею до него раптово вернула ся звичайна нервова обсервація, спосібна зауважувати навіть дрібнички. Але в той самий час, він чув себе легко і весело. Моряк ходив по пристані, давав де які розкази і що хвили чуло ся його незмінне:

— «Молодці! ворочай ногами».

Безвзглядно на то, що його розкази протиняли ся одні другим, бо він одне розказував і зараз-же скасовавши перше, ордерував друге; безвзглядно на нерівність його ходу і комічну глупоту білувато-голубих очий, в розумних очах матросів, світила ся сама щира повага до їх начальника. І се дуже подобало ся Одинцову і він ловив себе на чувствах заздрости до моряка.

Блестіла, ясно виченена мідь, основино і красно побудована пристань міцно відбивала удари флілів;

чуло ся здорове і бадворе «є» — і в сій «казенній» муштровці Одинцов з дивованєм не знаходив ніякого контрасту п'яному начальнику пароплавної станції — навідворот, відчував в нім яке-сь спільне підперте, якусь нормальну гварантію і оборону.

В очах старого штурмана, що вийшов на пароплав і з любовію і дбальством підсажував почерзі то начальника, то гостей, світили ся іскорки добродушного сміху. І в удаючій, збільшеній повазі ясно було видко «щось» подібне на обережне старанє няньки.

На верхній палубі «Стріли» під широким парусним надкритєм, був накритий великий стіл, а на нім стояла незмінна ваза з льодом і фляшки хересу, лімонаду і парзану.

Акуратно зложені, лежали зогнуті шклянні рурки а на стороні з скромною усмішкою на хитрім армянськім лиці переступав з ноги на ногу Карапет.

— Молодец! Рухай ногами! «Ходи далши, знаком будиш», крикнув до него, акцентуючи по верменськи моряк, і коли той уклонив ся всім і зійшов на пристань — махнув рукою старому штурману....

Через хвилину «Стріла», зробивши широкий круг, понесла ся по течії ріки межи ліснєстими, утопавшими в сонечнім світлі берегами.

VII.

Іменинник Бабичев сидів на предеїцательськім місці і розкладав по шклянках лід, заливаючи його хересом.

Співачка з відкритої сцени, жадно пила вино, дивила ся на всіх сміючими очима, але по складуванню її губ і наклону її шиї, так як і ранійше відчувала ся недоступність.

Проте-ж Одинцов бачив дуже добре, як Джулета чокала ся своєю чаркою з начальником пароплавної стації і в ту хвилю тиснула ся плечем до спіднього з другої сторони Бабичева. І самого вже Одинцова почали проймаєти сі рівнодушні очі монашки, смутне не удовольство починало закрадувати ся в його душу, а разом з тим вертало ся знова «сностерегаюче все око», надійливе і злобне. Йому було вже цілком зрозуміло, чому Джулета «тягнеться» до старого моряка, коли товариство з красавцем Бабичем її приємнійше.

Начальник стації багатий, він розкидає гроші куди-буди, і в закуліснім світі «Аркадії» приймаєли його з пошаною, і много простих хористок понали, завдячуючи йому в «етуали».

— Панове! — підносячи чарку, торжественно сказав студент.

— Знаємо, знаємо! — перервав його інженер: — За ідею?

Добродушне лице студента усміхало ся і низький бас сказав з звичайною паузою:

— Заткни фонтан! — і говорив далі: — В добрий час все добре! І ідея і херес і мовчалива «судова палата» (Одинцов) і жєнщини в пірамідних «капелюхах». — «Однак для того, що ми їдемо в «якесь

чарівне царство» — як сказав добродій, наш високоповажаний імяниник, то треба зробити поправки.

А власно,

Параграф перший: Властителька пірамідного капелюха нехай скине капелюх. — І Грос замовк при загальнім сміху.

Стало веселійше. Всі голосно заговорили. Джулста-скинула капелюх, але Одицов користаючи з того, що про него забули, не говорячи ані слова, тягнув вино зі скляної рурки.

Херес не робив його нічим, не причиняв забути і він перестав вже бороти ся зі собою, але віддав ся зechи його думок.

Він думав, злосно звертаючи ся до себе: «Если ти будь ся чужим в сїм товаристві ніяного моряка, підлої, продавної жєнщини, кльоунів — інжинера і студєнта, земського начальника, що росквдас Бог - знає чий гроші, то для чого ти прийшов сюди? Если тобї тьава ся обсервація під «углом», сї дурні і цілком пенотрібні переоцінки, то залиши їх!»

Але він не міг кинути, і мимоволї котив ся в долину і його острій від акоголю розум аналізував все в безпокоїною жарстокєстю.

Старий штурман, що стояв на капітанськєм містку, роздавав розкази, дивив ся на бєпкетуючу компанію і на його розумнім, тверезім лицї євітила ся добродушна радієть і відбита веселієть гостий.

Його не дрєчили ані шабльонові жарти моряка, ані дзвін чарок, ані кричаща красаота Джулсти. В

шкляній конуриці, тримаючи рукоятки великого колеса, стояли два кермові матроси і з холодним спокоєм дивилися в далеччину.

Вони також були тверезі, задумані і вони мали такі самі розумні лиця, як і у штурмана і у бадьорого матроса, що стояв недалеко від стола на випадок розказу Кітнера.

І Одинцов думав: «Є, є, глуна зміна явищ без систематичности і контрастів. Нема длячого гішнотизувати себе. Все дуже просто: нині ми напиваємося, комедіянствуємо, говоримо дурниці, а вони (матроси) працюють і не відчувають до нас найменшої злоби; а завтра ми поміняємося ролями. Я піду до суду, земський начальник поїде на село, а вони понапиваються і озвіріють. Чи не однаково?»

І ся думка несупокоїла Одинцова. Було «щось» поза словесні форми і звичайні окреслення, котрі говорили про «скриті помилки» і про «зміну явищ в світі». Була якась остра точка в мозку Одинцова, що зміщала нараз і п'яну компанію приятелів, і групу дисциплінованих матросів, і ясне чисте небо, що рівнодушно і величаво дивилося зверху.

І в сій хворобливо - острій «точці» відчувалося «щось» непримириме мучаюче, «щось» що ообіцяло розгадку.

VII.

Одинцов пив дальше і остра точка загоралася в пожежу, палила і дусила його мозок. Се був «якийсь» кошмар наяву.

Студент Грос обнимав ся з інженером, злапавши його за плечі і глядючи на него широким, чистим, добродушним лицем. Кілько любови і іскреної здуки, доброї руської відвертості світило ся в його очах, а Одицова мучила думка про те, що вчора сей студент Грос, тільки цілком тверезий, хочив по аліях «Аркадії» під - ручку з жінкою інженера, говорив кругаревьним тоном, а молода жінчина тупилась до його рамени, слухала його з захопленням, з побожністю... І тепер взаєно відношення студента до інженера звалили ся переступством, брехнею і йому хаяло ся гістерично засміяти ся і крикнути в лице Гросу образуюче слово.

Бабічев, красний мужчина, свіжий і цвітучий з вогневими очима і пристрастними губами притулив ся до Джулетти і налив її св'ятм позірєм і вона платила йому взаємністю, щоб він не розгнівав ся, але цілий час заговарала з Кітнером, у котрого було червоне запалене лице і гдуні біловато голубі очинята.

І Одицов все бачив і йому було бридко і нудно з того. Підходив вечер, Матроси забрали теж над бенкетуючими і червоші проміня позбігали ся на палубі відбіваючи і блестячи на добре вичищеній металевій прикрасі пароплава.

Зачервоїли ся і заміготіли кусочки льду в пляшках хересу. Пароплав проходив межю двома зеленими островами. Теплий вітер обдував його запахом загіртіх гачеб дихаючих листів дерев. З неба

дивився тихій вечірній смуток, а там в затаєній глибокій щось будилося і зі сльозами проспалося...

Джулета голосно реготалася, стараючи ся стягнути з вальця у моряка масивний золотий перстень з великим діамантом, а Йітнер говорив «неслухняним» вже язиком:

— Д-десять поцілунків зараз при подно, а десять тисяч п-поцілунків потім — готівкою або в набор, Чорт возьми! Ворочай ногами!

Перстень не влязав і рука начальника пароплавної стації довго спочивала в обох руках Джулети.

Моряк упер свій зір на наїв голі плечі жінчини, і, було видно, як горить пристрастю його загоріле від сонця і вітра лице. А сидівший з другої сторони Бабичев обнимав Джулету за стан і тайком цілував її шию у самого волося.

Одищову було очевидячки зрозуміло, що Джулета не зауважує цих поцілуїв.

Її очі віддалися старому морякови, горла смужка о рота і зимний зворот шиї вставно грозили Одищову, а губи Бабичева цілували чиюсь чужу, невідчувалу шкіру. Одищова доводила до лютости, проклята многосторонність продажної жінчини, і в ту хвилину, ясна підфарбована і напудрена краса Джулети дрючила його, заставляла ланати себе на таємничих, недобрих думках...

На другім кінці стола голосна розмова студента з інженером, котра переходила в горячий спір, за-

глушила на хвилину галас пароплавної машини і голосний сміх Джулетти.

— Неправда, студіозус, заговорив ся — кричав інженер — бач куди потягнув. Добра рівність! Я плачу гроші і беру то, що мені належить. Се зрозуміло — вона продає ся. А потім ми рівні! Ніт, брате, як хочиш, але тут щось не того...

— Прекрасно — говорив басом Грос — але-ж і ти, своєю чергою, продаєш ся, если не її, то кому-сь нищому. Вона продає тіло, а ти сум'їне. Ось ~~то~~ і рівність.

— Послухайте, дьяволи! — крикнув на них Бабнчев. — Що там у вас таке знова?

— Студент жонглює словами так, як я своєю палкою, — сказав інженер — отже з великим хистом, але без жадного успіху — проповідає рівність і братерство.

— Знова філософія! (удаючи) — по звірськи заричав моряк і стукнув фляшкою по столу.

— На моїм пароплаві революцію заводити! Під арешт! Ворочай ногами! А ходи-ж сюди, скубенте! Я тобі покажу рівність з ледом і хересом.

Студент взяв зі собою добру чарку і сів на одно крісло з Джулетою помежи нею і Кітнером.

І потім Одинцов бачив, як Джулета стала переходити з обіймів Бабнча в обійма Гроса, а цілком паний моряк тихо дримав і клював носом.

За його спиною раптово з'явила ся широколеча постать матроса, ставного позірно, наче-б то було не-

відчувале тіло начальника, а якийсь порохований склад.

Германці як і перед тим обоятно дивилися в далеччину і методично повертали велике кермове колесо. Остра точка в мозку Одинцова. більше ясна як думка, що обіцяла розгадку мучившої його тайни, перестала обіцяти і загасла.

І він вже нічого не бачив перед собою, окрім п'яних фізіогномій приятелів і обоятних, тупих взорів матросів і кермових.

І навіть в самім виді берега, в однамітнім стукоті пароплавного винта була якась уперта тупість.

Його стало клонити до сну. Він пішов на долину по залізних, винтових сходах і прийшов до розкішно прибраного великого салону. Він сів на м'ягоцьку аксамитову софу і закрив очі і в мить почув с тяжким завмиранням серця, як ростопилися його думки і зникла пам'ять.

IX.

Голосний крик розбудив Одинцова. Відчинивши очі, він побачив блискіт електричних лампочок, оправлених в граньовий кришталі і круглі плями вікон, за котрими була ніч.

Машина, як і перед тим, монотонно гуркотіла, але пароплав не тряс собою, відко було, що він стояв на місці.

То, що побачив Одинцов, одурманцло його на стільки, що він не зразу прийшов до себе.

На аксамитовій канапі лежала Джулета в помятій убраню, з розпущеним волосем і з повпlazаними шпільками. А перед нею стояв інжисер і земський начальник. Скривлене від гніву лице Бабичева було дивним контрастом з мертвячою блідністю інженера. Стало ся, щось надзвичайне.

Бабичев тримав Джулету за нанив розідраний ковнір, тряс нею і кричав:

— Єли ти, падлюка, сейчас не зверниш перстєня, то я роздягну тебе на голо і розкажу матросам обшукати тебе. Чуєш ти?

Одищов нічого не розуміючи, швидко підійшов до стола і з залишеної ким-сь фляшки винив безпередишки шклянку нарзану. Тим часом земський начальник не зауважуючи його пробудження кричав:

— Я тобі руською мовою говорю, к... що з тобою церемонить ся не буду. Також думає жартувати. **Тисячирублевий перстєнь. Не доводи мене до забуття. Я не позволю в моім товаристві кидати тисячу рублів чорту під хвіст. Кітнер не кидав перстєня в воду. Я сам, розумієш ти, власними очима бачив, як ти зняла з його пальця перстєнь.**

Одищов тихо підійшов до інженера. Лице його від сорома було червоне. То що було, здавало ся йому, якимсь страшним сном, звязаним нитками памяти про ранішну піятику, музику горців, дражливі венімини і т. д.

Нерви були напружені, як металлові струни, а гістерика хватала його за горло.

— Ради Бога — сказав він, доторкуючи-сь до плеча інженера — що стало ся?...

Жуков зхвилюваний і блідий, як полотно, розповів йому, що Джулета взяла у начальника пароплавної стації діамантовий перстень, той самий, котрий вона ще в день старала ся стягнути з його мизинця і перече-чить, що вона його не брала.

Спочатку се брали на жарт, але скоро перекона-ли ся, що вона не жартує, але навідворот — образил-ся на таке обвинувачуванє. А при тій нагодї вона обі-звала Бабочева і студента «зволочню» і навіть, що найгірше, закинула, що перстень може вкрав хто-не-будь з приятелїв.

Потім Одинцов узнав, що моряк, котрий цілий час був такий п'яний, що не міг рухнути ся, коли йо-му нарешті пояснили, що перстень пропав — він зра-зу протверезив ся, зістановив пароплав і категорично заявив, що далі не поїде ані на крок, так довго, аж доки Джулета не верне перстень. Єли же вона сего не зробить, то він власними руками задусить її і ви-кине на пустинній беріг ріки.

Студент Грос затримував Кітнера на палубі і старав ся супокоїти його, а Бабочев з інженером ужи-вали все своє «красномовство» і доводи, щоби переко-нати її.

— І ось бачите! — закінчив інженер, показую-чи Одинцову на Джулету. — Вона жалібно виглядала убранє і волосє було зімяте, червоні плями горїли на її лиці, але в очах здивований Одинцов спостеріг ди-

вну упертість і якусь ненатурально - спокійну викидаючи злість дикого kota, готового кинути ся кому будь до горла. Вона упирає ся своїми руками до грудей Бабичева і було чути, як хрустїли у неї пальці.

— Лиши мене, підляку! — стараючись підняти ся з софки — говорила вона з ним, але в ту хвилину металевим спокійним, ледяним голосом. — Яке маєш право мене бити?...

Одинцов схватив Бабичева за руку. Той навіть зразу не розпізнав приятеля, але потім, повернувшись до него і зразу пустив Джулету.

— Володя! — сказав Одинцов, укоряючим, тремтячим голосом, і зістановив ся, відчуваючи, що якась перхова дріж підступає до його горла і йому хочеть ся плакати...

Але він зараз-же занував над собою, коли побачив, що Джулета зараз-же поправила своє волосє, зашпїлила шпїльками ковнїр своєї розірваної блязки і сїла на софу, гляючи на всіх, а в тім числі і на його — Одинцова, недбалим, холодним поглядом.

І в сїм поглядї Одинцова здивувало «щось» знайоме. що зараз-же закрутило його думки звичайним, але мучаючим, як завше, водоворотом.

— Се правда, він не міг помилити ся. І тут, в цих очах, була та сама ворожлівість, те саме провалє, котре щїлий мпнувший місяц лякало Одинцова своєю темною глибиною, звідкіль, зимною безжалосною сталію, дивила ся жажда піметн, расплати за все. Тут була ненависть раба до пана, голодного до ситого, без

правного до властующого. Тисячі подібних, необережно кинутих взорів, пригадали ся Одинцову і глянули на него зі всіх кутів великої каюти - сальона.

І всі сі нерівні, ненагороджені, озлоблені, вся та бездна мимовольного, невпноватого упадку, в сім припадковім погляді п'яної співачки з «откритої сцени» раптово кинули йому свій визів.

X.

І йому захотїло ся говорити, як часом в судї, пїлком від душі, поза окрисленну програму, тими огненними словами, котрі завше так впливали на присяжних і почали витворювати йому імя славного адвоката. Хитаючи ся від хвилюваня, він підійшов до Джулети і взяв її за руку.

— Я бачу тут непорозумїне — сказав він серйозним глибоким голосом, і вона не відняла його руки. — Ну, певно, непорозумїне! Ото-ж розкажіть мені як було діло.

Джулета взяла свою руку від него і зимно, не глядя на него, сказала:

— Нічого не було, і мені нема про що оповідати...

— На що-ж гнївати ся? — смиренно вимовив Одинцов, сїдаючи з нею рядом.

— Я не хочу в жаднім ділі обвинувачувати вас. я розумію, ви женщина, вас образила грубість але я вас прошу пробачити нас. Біг-ме! — всі мої товариші до-

брі, сердечні люди. І я розумію сей цілий галас, як наше неуміє говорити одних з другими і підійти до чужої душі, до чужого самолюб'я. Бо душа людська, пробачайте мені за порівняне, не шенок, куди можна увійти в канелюсі, стукаючи обцасами. Осторожно треба підходити до людини. — Чи не так, Джулеточка?

— Ну, най буде, ви дійсно взяли перстень; ви тільки хотіли покартувати, у вас і в думках не було сохрани Боже, що-небудь.... А до вас приступили не так, як треба і образили Вас. Ради Бога я вас прошу від цілого свого серця давайте, закінчимо сю сумну і жалібну історію. Єли ви взяли сю глушеньку дурницю, киньте її назад!

Хіба вона не пече вас?

— Бабичев, Володя! — несподівано позвав він земського начальника, що стояв недалеко, кусаючи губи.

Бабичев неохотно підійшов, а Одинцов говорив далі, взявши його за руку:

— Ви бачите його — добрий, красний молодець, котрий ще в день так ніжно цілував вашу шию, дивився на вас залюбленими очима, ну чи міг він бажати вам причиняти біль, бути грубіяном?...

— Ніт, ніт! тут зразу відко непорозуміє! І я вам скажу, пансьтво, обом! Вас розділяє не ся глупа історія з перстеном, ані припадкове неуміє зговорити ся, але просте, інертне скуплене дрібничок, то, що називася «дальше - більше».

А в ту хвилину цілий ряд неудачних способів, непотрібних слів, вся ся умовлена брехня робить людей далекими друг від друга, а головне нервовими...

Єсть, я починаю поважати студента Гроса. навіть в п'янім виді, кричащого про равенство. І ми спізнаєм се, глибоко розуміємо се равенство. Я вам більше скажу — се є заострене понятє наших днів, ми вже не можемо жити без него і все наше горе заключаєть ся в неможливости провести сю найліпшу і палку нашу думку, ціну нашого життя, в саме живтє. Що не рєшаджає нам? — ревню снитав він. — Так все-ж та сама лявіна дрібничок «траффаратних» способів... Біг-ме, соромно сказати, навіть такі дрібнички, як зівнійшній вигляд, убраня... Ми забуваємо, що ніхто не купує і не продаєть ся — мягко звернув ся він до підступившого до него інжинєра і продовжав торжественним тоном: — Панове! всі люди еднаково відкуплені з дня їх уродження і до гробу. Ми всі живимо життя. Не треба забувати про се! Мої приятелі! — говорив він, повертаючи ся то до Джулєти, то до Бабичева. — Помирить ся, ну, який сенс сварити ся, який сенс?

— Ха-ха-ха!... — зарєготала ся Джулєта, злим, дзвнячим сміхом — ха-ха-ха!...

Її сміх на хвилину засоромив і застановив Одинцова, але він скоро начеб зрадів і сам зарєготав ся.

— Біг-ме, панове, се все страшенно смішне. — Ото-ж, будьмо приятелями. Кінець ділу, підем на гору.

— Добре то добре — сказав Бабичев. Се все є переконуюче і красне, але, здає ся, надаремні слова: перстеньчик, як і перед тим у курчаточка в кишеньці. . .

— Ах, ти все про сю дрібничку — майже величаво сказав Одинцов і звернув ся до Джулети:

— Миленька Джулеточка! Віддайте їм сю дрібничку. Ну, що за приємність? Пожартували і доспть!

— Послухайте, ви зволючь паскудна, відчипіть ся від мене! — зимно і спокійно, обкругляючи кожде слово, сказала жєнщина.

І в її очах молодий адвокат прочитав таке обриженє, такий мертвячий холод, що у него зразу переохло в горлі і підкосили ся ноги.

XI.

Він підійшов до софи, сїв і спустив голову, без думок, без обидженя, без гіркого чутя. І в ту хвилю залунав десь зверху несподіваний, страшний, як удар грому, голос моряка Кітнера. То кричав ані начальник пароплавної стації, ані добродушний приятель Бабичева і Одинцова, але дійсний морський вовк, і слова його чуль ся, як команда підчас бурі.

— Доспть, студент! до чорта! Тепер я тут господар!

Тяжкі, тверді кроки по желїзних винтових сходах — і в дверях салюну з'явила ся масивна постать з високо піднятою головою. Червоне, обвітренє лице на-

чальника стації наче-б закамейлю і блищало, як шліфований граніт а білувато - голубі очі горіли пронизувчим острим огнем. Він був страшний і ніхто не пішов йому на зустріч.

Через секунду, котру ніколи не забуде Одинцов, моряк стояв перед Джулетою і кричав все тим-же громовим голосом:

— Досить! наскучило! У мене межі сими стінами не було і не буде злодіїв. Гей! Віддаш, чи не віддаш?...

Джулета мовчала. Не довіряючи своїм очам, як і яким-сь страшнім сні, Одинцов побачив широкий розмах руки і міцний, свистячий удар в лице залунав по каюті, пронизуючи серце Одинцову.

Він майже стратив притомність, але його очі не заплющили ся, не відвернули ся від страшного малюнку і його пам'ять замятала все до дрібничок.

Джулета лежала на підлозі. Одною рукою вона тримала ся за лице, а в пальцях другої сів бриліант чистішої води, видбиваючи ся сивом при світлі електричних лампочок. І в широко отворених очах жінчини Одинцов зауважив другій, іншій блиск, як би відповідаючий сиву каменя — таємничий блискіт очий зляканої, але непоміждженої пантери. Одинцов тряс ся від риданя, стукав зубами об край шклянки, котру тримав перед ним інженер, хватав за руки Бабичева і як в горячці, чув виразні, голосні, як удари бича, слова Кітнера:

— Скоро! Рухай ногами! Забрати сю тварюку!
Замкнути до кльозету! Поставити сторожу!

Бабічев одною рукою обнимав Одинцова за плечі, а другою гладив його по волосю.

— Ну, що з тобою, що з тобою, судова палата, мамунця, ну, сунокій ся! О то видумав ноні роспустити. Ех, ти брате, молода — в Саксонії не була. Та невже з-за сеї потаскухі? Що, за таку зволоч? Я не вірю. За такі дрібнички...

А голос Кітнера гремів:

— Добре! молодці! рухай ногами! Тепер приготуйте стіл, вина сюди, леду, шампанського!

І коли матроси почали готувати стіл для ніятики і закусок в тім самім сальоні, де плакав Одинцов, він трохи прийшов до себе і побачив перед собою добродушне лице студента. Той міцно зтискував йому руку і говорив:

— Перестаньте, дійсно! Певно я не оправдую насильства, але если се є последнее средство...

Досить, та-ж ви сами бачили.

А Одинцов відчував так, наче-б його самого побили до півсмерти. Він тихо відішхнув Гросса, нічого не сказав, випив шклянку нарзану і підняв ся на на-дубу.

XII.

В шклянній будії, як і перед тим вертіло ся кермове колесо, і ледви вирісовували ся постаті штурмана і помічних матросів.

На небі сїяли звїзди, пароплав летїв назад до міста, котре було ще далеко, але вже виглядало туманним сілуетом гіганських розмірів.

І в тиші ночи, і в много-тоннім гуркоті пароплавного винта Одинцову причув ся обоятний голос самопануючого життя, що плило все вперед і вперед мимо острих моментів і колізій. Його голова розбивала ся на частини від невтримуючого несупокою, пристрастного пориву рішити яке-сь питанє, а в шкляній будцї чула ся розмова і хтось гриз горіхі. І представило ся Одинцову, що винцу, перед душною смердючою кліткою, де була замкена побита і осоромлена жєнщина з очима монахинї, з гордим вигібом шиї і з складкою недоступности на губах, і як перед тим самими дверами стояли два таких самих рівнодушних матросів, котрі також можливо гризли горіхі.

— О, що за страх, що за страх! — весь леденїючи думав Одинцов: — та се-ж і є та сама наша погнєбель, початок кінця, але що робити, що робити?

Цїлий нинїшній день пригадав ся йому зі всіма найменшими дрібничками пїятки, замаху днів, порохливої вулиці миролюбивих смїючых ся Татар. Бєї його думки і душевні натриваня в пошукуванях за оправлєнями кожного свого кроку і навіть самі події дня, безвзглядно на виглядаючі независимі поодинокі моменти, починають дїставати в очах Одинцова яку-сь звязь і неуклінно вели до здїйснюючого ся кінця. Іменинни, фієсгармонія, фокусєп і кривляня

інженера, фальшиве проповідуванє Грота, музика горців, поява Джулетти, пароплав — все вело до одного кінця. І сам Одинцов — таке саме живе звено страшного ланцу, що кинуло Джулету в смердючу конуру і приставило до неї сторожу.

Пому здавало ся, що на тій землі, котра складає ся з мозаїчних кавалків «нічогонеробленя» взаємної ненависти, купованих чуттів — не може бути без таких глухих, безобразних закінчень. І сей блеск безпощадної ненависти, тисячу разів підцянений його при падково — пронизуючим взором, перестав видавати ся Одинцову неосновним і незрозумілим.

А на дні душі рухала ся смутна думка про якусь приписану неунікновеність і про той недалекий час, котрий укоротить яку-сь пронасть.

І ся думка наповнила все іство Одинцова гордим супокоючим хвилюванєм.

XIII.

Він довго простояв, дивлячи ся в бездонну нітьму за пароплавним бортом, аж покіль голос Бабичева не заставив його затрептіти.

— Гей, пані судова палата, де ти?

Земський начальник приступивши до Одинцова, дихав йому в лице, мняв в обіймах свого горячого, грубого тіла і говорив:

— Гурчаточко ти мов, як я тебе люблю! І я всім скажу, що ти найпорядніший чоловік.

І я падлец і всі ми падлеци, а ти найшляхотніший чоловік. **А всеж таки нічого не було...** Розумієш ти: **рішучо нічого не було!** Ну, ось я даю тобі слово честі, що ти все бачив у сні. І... І... дай я тебе поцілую.

В обіймах Бабичева Одинцов зійшов внизпо внизтових сходах. В сальоні, залятім електричним світлом, біліла нова скатерть (убрус), обставлена фляшками шампанського і вазами з фруктами і ледом. Моряк Кітнер, інженер, студент і співачка з відкритої сцени сиділи тісною групою, голосно реготали ся, підливаючи один другому вина.

Лице Джулетти було напудрено. Вона сиділа без корсета в ростибненій блюзці що відкривала її красні форми шиї і плечів. Пристрастне лице монахпії тягнуло ся і до інженера і до студента, а найбільше до начальника стації. Побачивші Одинцова, Джулета раптово скочила з місця, обняла його шию своїми руками і він відчув на губах своїх горячий, ростоплюючий поцілунок. За пів години цілком паний Одинцов плакав, бив себе в груди і кричав:

— Боже, як ми упали! Ми всі однако упали: і я, і ти, Джулеточка, і ти студент Грос! Не перебивай мене. Я вам все зараз поясню... Я знайшов гозгадку. Проваля нема... Всі люди однаково слабі і однаково сильні. Нема ані боротьби, ані ненависти, нічого не-

ма. Житє рівнодушно бїжить мимо!... Правда, панове, ви не смїєте ся: змїна явищ! Ось я вам зараз докажу. Не перебивайте мене, панове! Студент перестань. Та замовчить-же, не перебивайте... Але його перебили і він не мїг докінчити своєї бесїди....

Позір! - Українці!

СКОРО ВІЙДУТЬ з друку нові книжки: «ЕКСПРОЦІЯЦІЯ» — прекрасне повітання з революційного життя на Україні. Ця книжка, ще ніколи не була друкована, написав її один український академик, котрий брав сам участь в революційнім житті України. В ній дізнаєтеся про глибокий український рух і переслідування московського уряду.

«В ТУМАНІ» — це друге повітання, переклад з російської мови. — Дуже інтерна книжка. В ній довідаєтеся про трагічне життя молодого студента, що дістав страшну «неспецификацію» через недбаєтьство родичів.

Пишіть по них зараз на адресу: ---

“UKRAINA”

2152 W. CHICAGO AVE.

CHICAGO, ILL.

== ЗЕМЛЯКИ! ==

ІХАТИ ВЖЕ ЧАС ДО ДОМУ!... — ТА БО. ПИ
НЕ МОЖНА — ВІЙНА!..
ОТОЖ ЧАС ПРИГОТОВЛЯТИ СЯ.

ВІЙНА вічно не буде, ще якийсь час і прийде бажаний мир, а з ним і подорож до старого краю, до дому, до своїх близьких і кривних.

ЧАС вже тепер приготувати ся, бо потім буде такий рух, що годі буде і шіфкарту дістати. — Щоби оминути се, краще потрібно приготувати ся. Отож наша компанія звертає ся до всіх, що хочуть їхати до старого краю, най пишуть до нас за інформаціями зазначаючи марку на відповідь і подаючи свою адресу. Ми будемо мати всіх Вас у себе записаних і як скоро війна скінчить ся і проїзд до Європи стане вільним — зараз-же ми Вас сповістимо і Ви першими дістанете шіфкарту і проїзд до старого краю.

Наша компанія є всім добре відома:

“Canadian Pacific Ocean Service Line”.

Вона має 50 великих пароплавів.

На таких величезних шіфах проїзд скорий, безпечний і вигідний. -- Удавайтеся до нашого Українського Бюро. Се Вам нічого не коштує, а принесе тільки користь.

Пришліть свою адресу і марки на відповідь, если бажаєте якої інформації. -- Пишіть або удавайтеся до: —

Immigration Bureau

2152 W. Chicago Avenue

Chicago, Illinois.